

Кудлай Віра Григоріївна к.с.н., доцент,
доцент кафедри бізнес-аналітики та цифрової економіки
Попов Вадим Костянтинович, здобувач
Національний авіаційний університет

COVID-19 І ВІРТУАЛЬНИЙ РИНОК ПРАЦІ

Анотація. У статті досліджено віртуальний ринок праці і вплив COVID-19 на нього. Розглянуто причини виникнення віртуального ринку праці. Визначено вплив цифровізації на бізнес і характер його роботи.

Ключові слова. віртуальний ринок праці, цифровізація, цифрова трансформація, фріланс, четверта промислова революція.

Основні наукові результати. Найбільш чутливим індикатором змін, які проходять в ринковій економіці – є ринок праці. Тому процес цифровізації ринкової економіки має сильний вплив на ринок праці. Під процесом цифровізації мається на увазі впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в різні сфери діяльності бізнесу та працівників.

При цьому для умов сучасного бізнес-середовища є характерним зміна фокусу у взаємовідносинах між керівником і підлеглими, тобто співробітник - це не просто найманий працівник, який націлений лише на виконання задач, інструкцій, процесів, а є провайдер рішень, результатів. [6]

В основі змін моделей ринку праці лежать так звані «Підривні» інновації. Вони призводять до того, що великі та негнучкі компанії втрачають своє панування на ринку. Така тенденція відбувається через те, що нові фірми, які озброєні передовими технологіями трансформації, створюють новий унікальний продукт. Цей новий продукт дає нові властивості, які є бажаними для покупця. Сукупність технологічних інновацій призводить до зміни однієї моделі ринку праці на іншу.

Поява інтернету є самим яскравим прикладом «Підривної» інновації. Інтернет дав початок розвитку четвертої промислової революції [1, с. 2]. Через виникнення інтернету у світі відбувається цифрова трансформація майже всіх сфер діяльності людства.

Інтернет знищив кордони для ринку праці. Завдяки інтернету люди мають змогу працювати віддалено з будь-якої точки світу, з'явився так званий віртуальний ринок праці. Віртуальний ринок праці був сформований середовищем миттєвого доступу. Це середовище з'явилося завдяки новітнім інформаційно-комунікаційним технологіям. Воно знімає часові і територіальні межі між замовником і виконавцем, на глобальному ринку праці. Завдяки цьому середовищу з'явився новий вид працівника – незалежний підрядник, фрілансер. Результатом діяльності фрілансера – є інформаційний товар або послуга.

Масове поширення інтернету стимулювало відхилення ринку праці від класичних виробничих структур до віртуальних. На віртуальному ринку праці працівники виконують свої виробничі функції дистанційно. Після виникнення в 1999 році першої онлайн біржі фрілансу Upwork дистанційна праця стала швидко

набувати міжнародний розмах. Інфраструктура віртуального сегмента ринку праці розвивається за рахунок появи таких онлайн-платформ:

- пошуку замовників та виконавців;
- електронних платіжних систем;
- електронних інформаційних систем.

Масштаби явища характеризують дані міжнародних сайтів, що спеціалізуються на пошуку працівників для виконання роботи у дистанційному режимі. На цих сайтах підприємці публікують свої проекти і отримують пропозиції від фрілансерів. Наприклад, на www.upwork.com зареєстровано близько 10 мільйонів фрілансерів і 4.5 мільйони замовників. На сайті щорічно розміщується близько 3.5 мільйонів вакансій на загальну суму 1 мільярд доларів США. Завдяки наявності на сайті чат-сервісу клієнти мають можливість спілкуватися з фрілансерами в процесі їх тестування, найму і роботи в режимі реального часу [5].

Пандемія COVID-19 прискорила процес переходу ринку праці на віртуальний рівень і стала певним акселератором. Це підтверджується тим, що більшість підприємств і державних організацій перейшли на дистанційний формат роботи, працівникам довелося підлаштовуватися під існуючий стан або опанувати комп'ютерні і цифрові технології з нуля.

Більш того, багато компаній змогли відреагувати на кризу за допомогою технологій, таких як інструменти відеоконференцзв'язку, які дозволяють проводити онлайн-зустрічі, працювати з дому. В результаті широкого поширення цих технологій відбулось збільшення кількості робочих місць дистанційної форм зайнятості.

Але взагалі, чому важливо перевести ринок праці на віртуальний рівень? Робітники по всьому світу сильно страждають від впливу COVID-19. За оцінками журналу *the Economist*, 38% світової робочої сили загрожує звільнення [3]. Якщо країни не подбають про організацію віддаленої праці для своїх громадян та підприємств, то можуть початися соціальні бунти через високий рівень безробіття, спричинений тим, що багато підприємств не змогли налаштувати віддалену форму праці.

Група світових лідерів галузі передбачила наступне щодо впливу технологій на бізнес і характер його роботи:

- відбудеться перехід від лінійного робочого процесу і організаційних структур до більш матричної / взаємозалежної структури, в якій бізнесмени завжди будуть брати участь у всіх діях;

- бізнесменам необхідно буде думати про себе як про людей які кидають виклики, приймають на себе виклики і проблеми в своїй галузі, компанії, співробітників;

- через зростаючий дефіцит навичок працівників організації повинні будуть активно стимулювати програму перепідготовки в компанії, щоб створити цінність для співробітників;

- буде потрібно знову зосередити увагу на навчанні протягом усього життя, щоб залучати та утримувати найкращі таланти;

- відбудеться масове переміщення робочих місць. PwC, наприклад, прогнозує, що 40% робочих місць будуть замінені або витіснені в найближчі 15 років,

Abstracts II International scientific-practical conference «ECONOMIC AND BUSINESS ADMINISTRATION DEVELOPMENT: SCIENTIFIC CURRENCIES AND SOLUTIONS». Kiev, October 21, 2021, National Aviation University. особливо низькокваліфіковані робочі місця і робочі місця в секторі фінансових послуг;

- у новій цифровій економіці почнеться велика конкуренція за таланти, де всі компанії які залишаться на плаву повинні будуть перетворитися в технологічні компанії;

- у міру зміни суспільних цінностей також будуть змінюватися обов'язки компаній з підвищеним акцентом на корпоративну соціальну відповідальність, соціальні інновації і до соціальних наслідків діяльності організації;

- буде змінюватися геополітичний ландшафт у напрямку таких країн – Азія, Африка, Латинська Америка. Ці країни необхідно враховувати в стратегічних підходах організації [2].

Висновки. Інтернет дав старт цифровій трансформації ринку праці і породив віртуальний ринок праці. Завдяки пандемії COVID-19 віртуальний ринок праці сильно розширився, але це породило загрозу знищення 38% робочих місць світу. Цифровізація змінила ринок праці, так що 40% робочих місць будуть замінені, особливо низькокваліфіковані. В майбутньому будуть цінуватися тільки ті люди, котрі постійно розвиваються в сфері інформаційно-комунікаційних технологій.

Використані джерела:

1. Мельник Л. Г. Четверта промислова революція: передумови та зміст. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/324248356.pdf> (дата звернення 07.10.2021).

2. Інформаційний портал World Economic Forum. URL: <https://www.weforum.org/events/world-economic-forum-annual-meeting-2018/sessions/a0W0X00000BRuFgUAL> (дата звернення 07.10.2021).

3. Журнал The Economist. URL: <https://www.economist.com/briefing/2020/04/11/the-changes-covid-19-is-forcing-on-to-business/> (дата звернення 07.10.2021).

4. Інформаційний портал «Flexiple». URL: <https://flexiple.com/freelance/freelance-statistics-and-trends-2020/> (дата звернення 07.10.2021).

5. Інформаційний портал «Websonjob». URL: <https://www.websonjob.com/odesk-upwork-all-about/> (дата звернення 07.10.2021).

6. Кудлай В. Г. Мотивація персоналу в контексті сучасних соціально-економічних трансформацій // Підприємництво і торгівля: тенденції розвитку : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. п'ятиріччю заснування каф. підприємництва і торгівлі (20–21 трав. 2021 р.) – Одеса, 2021. – С. 100–102.